

СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН ЄС

Питання інститутів та їхня роль у розвитку економіки, вирівнюванні соціально-економічних нерівностей розвитку як у межах окремих країн, так і в глобальному просторі, широко розглядаються у рамках інституційної економіки як одного з напрямів економічної теорії.

У методології цього напрямку терміном «інститут», «інституція» визначають явища як економічного, так і неекономічного порядку, – це держава, законодавство, суспільні організації і структури, звичаї, сім'я і т. ін.

Узагальнення основних трактувань терміна «інститут», дало змогу визначити інститути як певні формальні та неформальні правила, що організовують взаємовідносини між людьми, а також створені механізми їхнього виконання, що в підсумку окреслюють структуру стимулів як в економіках, так і в суспільствах загалом.

У розвитку європейського економічного та соціального середовища важливі позиції займають як власне економічні інститути, так й інститути, що забезпечують розвиток людського капіталу, передусім освіти, охорони здоров'я, пенсійної системи та забезпечення житлом.

У вирівнюванні соціально-економічного рівня розвитку країн-членів ЄС інститути відіграють важливу роль, оскільки через формування відповідної соціальної політики створюють умови для стабільного розвитку, забезпечення належної якості життя, умов праці. Як зазначила Н. Заславська, «... необхідність суворішого контролю за бюджетною політикою країн-членів привела до коригування інституціональної системи Євросоюзу, розширення повноважень інститутів ЄС, появи нових структур, що спеціалізуються на забезпеченні фінансової стабільності, поширення інтеграційних процесів на нові сфери» [3]. На думку вченої, «...інституціональна система ЄС демонструє потенціал до розвитку і адаптації в умовах кризи» [3].

Важливим результатом тривалого інтеграційного процесу стала практична забезпеченість соціальної політики ЄС соціальним законодавством на європейському рівні. Директиви ЄС, що захищають інтереси окремих соціальних груп – молоді, жінок, дітей, інвалідів, людей похилого віку, мігрантів, враховуються національним законодавством. Соціальна політика відіграє важливу роль у забезпеченні політичних та економічних успіхів Європейського Союзу. Будучи продуктивним фактором, вона є інструментом забезпечення соціального миру [2].

Основні етапи формування та розвитку інститутів, що регулюють соціальну політику ЄС представлено в табл. 1.

**Основні етапи формування та розвитку інститутів,
що регулюють соціальну політику ЄС**

№	Період	Основні характеристики
1.	1957–1970 рр.	реалізація заходів соціальної політики у двох напрямках: введення принципу вільного переміщення громадян і професійної перепідготовки
2.	1971–1980 рр.	зміна підходу до соціальної політики як до самостійного напрямку інтеграції; розробка Першої соціальної програми (хоча загалом спостерігаються мінімальні досягнення через деструктивну політику Великобританії)
3.	1981–1989 рр.	активізація діяльності ЄС у соціальній сфері: підготовлено Єдиний європейський акт, один із розділів якого висвітлював питання соціальної політики (1984 р.); ухвалено Хартію основних прав працівників (1989 р.) як стратегічну програму дій для ЄС у соціальній сфері
4.	1990–1998 рр.	поява трьох важливих документів «Біла книга про зростання, конкурентоспроможність і зайнятість», «Зелена книга «Європейська соціальна політика: роздуми для Союзу», «Європейська соціальна політика: шлях для Союзу. Біла книга», що визначили концепцію майбутньої соціальної політики ЄС
5.	1999–теперішній час	Амстердамський договір; Соціальна повістка дня; Хартія основних прав

*складено автором самостійно

Враховуючи поетапність формування та розвитку інститутів, що регулюють соціальну політику ЄС ще більше значення матимуть практичні спроби проводити у рамках Євросоюзу погоджену соціальну політику. Усе це означатиме неминуче подальше зміцнення компетенції і функцій наднаціональних органів ЄС» [1].

Отже, результати діяльності основних інститутів ЄС у соціальній сфері засвідчують про створення реального інституційного підґрунтя для запровадження єдиної соціальної політики в ЄС, формування відповідної бази з метою конвергенції країн-членів ЄС з питань освіти, забезпечення роботою, зниження рівня безробіття.

Література

1. Большая Европа. Идеи, реальность, перспективы. Антюшина Н.М., Бажан А.И., Белов В.Б., Борко Ю.А. и др. Отв. ред. Громько А.А., Федоров В.П. М.: Федеральное государственное бюджетное учреждение науки Институт Европы Российской академии наук. Сер. Старый Свет – новые времена, 2014. 704 с.
2. Газетов В. И. Эволюция и реализация социальной политики Европейского Союза. Пространство и время. 2012. № 2(8). С. 193–198.
3. Заславская Н. Г. Проблема институционального баланса в Европейском союзе. Политическая экспертиза: ПОЛИТЭК. 2011. Т. 7. № 4. С. 50–60.